

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Elek Artúr

Cím: Színes Budapest

Forrás:

Az Újság

Bp.

(Hely)

1921. 7. 24

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

729.4

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

729

Színes Budapest.

Régi panasza a szemükkel élvezőknek, hogy Budapest szürke város. Piszkosan szürkék az utcái, a házai, sokszor bizony még az égboltja is. Utcáinak megszínesítésére nem egy tervet kidolgoztak már. A gyalogjárókat szegélyező zöld fák, a pázeitos és virágos kis térségek a házak rengetegében, mind ezt a célt szolgálják. A háború előtt a „virágos Budapest” harczi kiáltása sok ablakot és erkélypárkányt tarka virágokkal népesített be. S a háború nélkül az utcái nagy villamos lámpák tartóin a vaskosarakban ma is színes virágok ingatnák gyöngéd fejüket.

Emlékeznünk olyan mozgalomra is, mely az utcák képét oly módon akarta színessé varázsolni, hogy a házak homlokzatának, tetejének színes díszítésére vetette magát. Boldog emlékü Lechner Ödönt nemcsak sokan dicsérték, de még többen gonyolták színes ötleteit, melyekkel Pest utcáit vonzóbbakká igyekezett tenni. Tanítványai követték példáját, s a színes cserepü tetők, a tarka csempevel kirakott homlokzatok divatja akkor kezdődött nálunk. Lechner hatása azonban sohasem is volt nagy, érvényesülésének tulontul sok akadály állta útját, s a mozgalom hamar ellanyhult, végül meg is állott. S a pesti utca egyhangú színességében annál kirívóbb az a néhány színnel bővelkedő épület, melylyel Lechner és tanítványai életet igyekeztek önteni a holt utcaképre.

Ma pedig, annyi egyéb és mennyiszerte nehezebb gondnak közepette, ki törődjék az ilyen fölösleges kérdéssel? Az élet megszépítésére ma igazán nem telik. A feladat elsősorban építészeti feladat lenne, de mikor lesz újra építkezés nagy Budapesten? S mégis az élet, a kenyér és munkát követelő élet teszi időszerűvé éppen most a pesti utcakép megszínesítésének kérdését. Azok a művészeink, kiknek a szín a levegőjük és egyben a kenyérük: a festők — reménytelenül néznek a jövőbe. Számuk nagy, — egyre nagyobbodó — mert a meglettékhez csatlakoznak a lenni készülő, a fiatalok sorai. És munkáért nyújtják ki kezüket. Dolgozni akarnak, foglalkoztatni lelküknek erőfeleslegét, a mely minden művészi hivatottságnak feltétele. És nincsen megbízó és nincsen vásárló.

Az ő munkátalanságuknak és művészi képességeik fejlesztésének kérdését egyszeriben meg lehetne oldani azzal, ha rájuk bizzák a pesti utca megszínesítésének feladatát.

Mi lenne az a feladat?

A házak homlokfalának színes ábrázolatokkal való beírása. Nem új ötlet még itt nálunk sem, mert hiszen értünk már a pesti építőművészet fejlődésének során olyan korszakokat, melyekben csaknem divat volt a homlokzatok kifestése. Maig is láthatók bizonyos utcáinkon a házhomlokfalak színes alakításának példái, leginkább az olyan épületeken, melyeken a német renaissance-kor ihlete érzik. Németországból hozzánk származott jóra való építőmesterek, egy-egy nagyobb ambíciójú szobafestőnk a német renaissance jellemző ornamentumaival, félbarok csigáival és megtört hullámvonalalaival futtatta be házának fehér alapura festett falát; s a vonalak közét azután enyhe színekkel töltögette ki bátortalanul. Ha sápadtan derengenek is rajtuk a színek, mégis megelevenítik az utca képét: a járókelő megáll előttük, fellelegzik és kicsit megvizsgálódik. Ugy érzi, hogy életének egy rövid perczene színelemekkel lett gazdagabb.

Milyen egyszerű és könnyű lenne az utcadíszítés e nálunk soha meg nem honosodott gyakorlatát újra kezdeni! Hiszen a pesti házak tulajdonos része vakolt falu. Díszítésük a vakolaton felül legfeljebb a művészietlen gipsz. Csupa olyan anyag, melyet az idő hamar megrongál és a mely azért szabályos időközönként megújításra szorul. Jobb időkben a pesti házak legtöbbször homlokfalát évről-évre újra meszelték. Nos, hát alig valamivel okozna nagyobb költséget az, ha a falat egyhangú színréteg helyett többszínű ábrázolatokkal, alakos vagy ékítményes festéssel fogatná be a ház tulajdonosa. Az ilyen munkára különösen alkalmasok fiatalabb művészeink. Ők a festés e módjával járó testi fáradságot is könnyebben megbírják, azonfelül pedig művészi tehetségük fejlesztésére nagyszerű alkalmakat, végtelenül tanulságos feladatokat kapnának.

Hogy milyen vonzó, milyen érdekes, milyen képzeletet foglalkoztató lenne az ilyen színes ut-

cazákép, arra némely régi külföldi város jó példával szolgál. Mennyire megragadók Augsburgnak azok a városrészei, melyekben az ősrégi házak falát színes ábrázolatok borítják. S a ki Olaszország bizonyos városaiban megfordult, az sem fogja soha elfelejteni a veronai Piazza d'Erbe vagy a vicenzai nagytér házfalainak beszédes és képzeletizgató tarkaságát. Olaszországban a művészet legértékesebb korszakaiban a legnagyobbak sem itélték magukhoz méltatlan feladatnak a homlokzatfestést. A nagy Giorgione velencei freskói ilyen utcadíszítő célokat szolgáltak, és tudjuk, hogy hasonló feladatot Tiziano is vállalt és más nagyok sem vetettek meg. Budapest építőművészei eddig csak plasztikával — korcs gipsz — megvakolatékítményekkel és figurákkal — díszítették építményeiket. A színes díszítés lehetőségei még kipróbálatlanok nálunk. Semmi akadályja annak, hogy kipróbáltassanak.

Hogy micsoda eredményt várhatunk tőle, arra nézve némi fogalmat szerezhethünk egy magáért beszélő példán. A Rákóczi-utnak a keleti pályához közlebb eső felében egy ismert hangszergyáros bérházának falát jókora darabon színesre vakoltatta és a falmezőre, a mely keletkezett, színes alakokat festetett két ügyeskező iparművésznökkel. Bár a keret, a melyben el kellett férniök, szűk és kényelmetlen, a falmező ablaknyílásoktól meglyuggatott volt, feladatuknak mégis emberül megfelelték. Muzsikáló emberalakok életnagyságúnál nagyobb és intenzívvül színes feltűtésekkel valóságos virágzó mezővé varázsolják a homlokfalat a szomszédos falak szürke sivárságában. Az alakok, bár dekoratív gondolat részei, ugyanakkor egyéb rendeltetésnek is megfelelnek: messzire ellátású, a járókelők figyelmét okvetlenül megállító reklámszövegként a hangszergyáros készítményeinek. És bárki megítélheti, nem szárazos hatásosabb-e a reklámnak ilyen művész-kigondolta és megvalósította módja minden hangoskodó portálénál és unalmas czigernél. Ez a példa a homlokzat festői díszítésének gyakorlati jelentőségét is megmutatja. A művészi hatásu, de gyakorlati céljának mégis megfelelő reklámnak el nem képzelhető nála ha-

tásosabb módja. A művészet semmiben sem rövidül meg azzal, ha a festőnek megadott motívumokkal kell dolgoznia, feltéve, hogy a festő valóban művészember. Ellenkezőleg. Soha kifejezeni nem tudott monumentális festőművészetünk megszületését várjuk attól, ha Budapest háziurái rászánják magukat arra, hogy sivár falaikra művészemberekkel leheltessenek színt és életet.